

L.dz. 605/2026

Warszawa, dnia 15 czerwca 2026 roku

**Szanowna Pani
B.**

W odpowiedzi na Pani wniosek z dnia 15 kwietnia 2026 r. dotyczący interpretacji art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 499) oraz art. 87 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2026, poz. 468), w kontekście wykonywania zawodu radcy prawnego wyłącznie na podstawie stosunku pracy w jednostce organizacyjnej oraz ewentualnej możliwości reprezentowania członków najbliższej rodziny poza zakresem obowiązków służbowych, Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w odpowiedzi na pytania Wnioskodawczyni:

- 1) czy radca prawny wykonujący zawód wyłącznie na podstawie stosunku pracy w urzędzie, który nie prowadzi działalności gospodarczej ani kancelarii, może reprezentować członka najbliższej rodziny, w szczególności matkę lub małżonka, w postępowaniu administracyjnym, sądownoadministracyjnym oraz sądowym, działając jako profesjonalny pełnomocnik w rozumieniu przepisów prawa oraz zasad wykonywania zawodu radcy prawnego;
- 2) czy taka reprezentacja powinna być traktowana jako wykonywanie zawodu radcy prawnego, jakie wymogi formalne powinny zostać spełnione, czy zachodzi konieczność zawarcia umowy o świadczenie pomocy prawnej, a jeżeli tak - czy dopuszczalne jest świadczenie takiej pomocy nieodpłatnie na rzecz osoby najbliższej,
- 3) czy nieodpłatne świadczenie pomocy prawnej przez radcę prawnego na rzecz osoby najbliższej rodzi konsekwencje podatkowe, w szczególności po stronie radcy prawnego jako świadczącego pomoc prawną, bądź po stronie osoby reprezentowanej, oraz czy okoliczność braku wynagrodzenia wpływa na ocenę takiej reprezentacji na gruncie zasad etyki oraz odpowiedzialności zawodowej,
- 4) czy w przypadku reprezentowania osoby najbliższej bez wynagrodzenia dopuszczalne jest traktowanie takiego działania jako wykonywanego wyłącznie w charakterze osoby bliskiej w rozumieniu art. 87 § 1 k.p.c., a jeżeli nie - jakie kryteria decydują o zakwalifikowaniu takiej czynności jako wykonywania zawodu radcy prawnego;

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, mając na uwadze przedstawione we wniosku uzasadnienie pytań, wyjaśnia, że:

- 1) w kwestii objętej pytaniem nr 1) Komisja udzielała już wyjaśnień, które pozostają aktualne. Odpowiedź Komisji jest dostępna w Zbiorze Stanowisk Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu do 31 grudnia 2025 roku publikowanym na stronie internetowej Krajowej Izby Radców Prawnych w zakładce Strefa Radcy/ Etyka

<chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://kirp.pl/wp-content/uploads/2023/08/p-17.03.2023-zjm.pdf>

Nadto, Komisja wskazuje, że zgodnie z przepisem art. 8 ust. 1 u.r.p. radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce [...]. Wykonywanie zawodu radcy prawnego w ramach stosunku pracy na rzecz pracodawcy nie eliminuje formalnoprawnej możliwości wykonywania zawodu w innych dopuszczalnych formach.

- 2) Radca prawny świadczący pomoc prawną, powinien ustalić warunki jej wykonywania zgodnie z przepisem art. 8 ust. 4 u.r.p. Zgodnie z przepisem art. 36 KERP wynagrodzenie radcy prawnego winno być określone w szczególności z uwzględnieniem wskazanych w tym przepisie kryteriów, w tym **rodzaju więzi z klientem**. Zgodnie natomiast z przepisem art. 43 KERP **jest zobowiązany wykonywać czynności zawodowe wyłącznie na podstawie umowy zawartej z klientem**, chyba że sprawa zostanie mu powierzona na podstawie przepisów prawa przez sąd lub inny organ lub na podstawie umowy z podmiotem wykonującym zadania publiczne w zakresie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, a także w innych przypadkach określonych w przepisach prawa.

Jakkolwiek przepisy KERP ani ustawy o radcach prawnych nie dopuszczają *expressis verbis* dopuszczalności nieodpłatnego świadczenia pomocy prawnej zastępstwa procesowego na rzecz osoby najbliższej przez radcę prawnego wykonującego zawód wyłącznie na etacie, jednakże w ocenie Komisji, istnienie więzi rodzinnych między radcą prawnym a klientem, tego rodzaju, że mieszczą się w kategorii więzi rodzinnych wymienionych w art. 87 § 1 *in fine* k.p.c. uzasadnia zawarcie umowy na zastępstwo procesowe pod tytułem darmym.

Dopuszczalność zawarcia umowy bez wynagrodzenia dopuszczalna jest na podstawie § 19 RWZ, o ile nie narusza przepisów prawa lub postanowień KERP oraz na podstawie przepisu art. 735 § 1 k.c.

W ocenie Komisji, pozwoli to radcy prawnemu wykonywać zawód i świadczyć w jego ramach pomoc prawną z wszystkimi tego konsekwencjami dla klienta (członka rodziny), w tym ciążących na radcy prawnym obowiązków (m.in. zachowania w tajemnicy zawodowej informacji dotyczących klienta; art. 3 ust. 3 –

6 u.r.p., art. 15 i nast. KERP) czy unikania konfliktu interesów (art. 26 i nast. KERP). W ujęciu generalnym powinno to służyć zachowaniu godności zawodu (art. 11 ust. 1 KERP), rozpatrywanej z perspektywy zewnętrznej jako świadomości wartości i szacunku jaki żywiony jest dla zawodu zaufania publicznego; realizacji obowiązku wykonywania czynności zawodowych sumiennie oraz z należytą starannością uwzględniającą profesjonalny charakter działania (art. 12 ust. 1 KERP). Powinno także zapewnić klientowi – połączonemu z radcą prawnym węzłem rodzinnym - ochronę instytucjonalną, w tym z tytułu odpowiedzialności za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu (art. 64 u.r.p.).

- 3) Wypowiadanie się w kwestiach dotyczących zagadnień podatkowych, w tym konsekwencji podatkowych nieodpłatnego świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego na rzecz osoby najbliższej nie należą do kompetencji Komisji.
- 4) Reprezentowanie strony w procesie odbywa się na podstawie pełnomocnictwa procesowego. Jego treść, oraz przepisy ustawy o radcach prawnych oraz k.p.c. decydują o zakresie działania pełnomocnika, oraz o tym czy stronę reprezentuje radca prawny czy osoba bliska. To strony wskazują status tego pełnomocnika – radcy prawnego, czy osoby bliskiej w rozumieniu art. 87 k.p.c.

W przypadku radców prawnych jako pełnomocników procesowych, ani przepis art. 87 § 1 k.p.c. ani przepisy ustawy o radcach prawnych nie wskazują kryterium wynagrodzenia pełnomocnika, jako determinującego lub kwalifikującego podmiotowo pełnomocnika strony do którejś z dopuszczalnych „grup pełnomocników”, ani jego zdolności do bycia pełnomocnikiem.

Wyjaśnienia Komisji

1. Ocena zagadnienia będącego przedmiotem odpowiedzi Komisji została dokonana z uwzględnieniem:

- a) ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 499), zwanej dalej „ustawą o radcach prawnych” lub „u.r.p.”,
- b) Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (w brzmieniu stanowiącym załącznik do Uchwały nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego), zwanego dalej „Kodeks Etyki Radcy Prawnego” lub „Kodeks” lub „KERP”.
- c) Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego (w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały Nr 917/XI/2023 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia

8 marca 2023 r.), zwanego dalej „Regulaminem wykonywania zawodu radcy prawnego” lub „Regulamin” lub „RWZRP”.

2. Komisja wskazuje, że zgodnie z przepisem art. 8 ust. 1 u.r.p. radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce [...]. Wykonywanie zawodu radcy prawnego w ramach stosunku pracy na rzecz pracodawcy nie eliminuje formalnoprawnej możliwości wykonywania zawodu w innych dopuszczalnych formach.
3. „Ustawodawca zatrudnienie pracownicze rozciąga na zatrudnienie służbowe. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 5 RadPrU ilekroć w ustawie jest mowa o "stosunku pracy", "zatrudnieniu" czy "wynagrodzeniu", rozumie się przez to również odpowiednio "stosunek służbowy", "pełnienie służby" i "uposażenie". Umowy cywilnoprawne traktuje zaś jako osobną formę wykonywania zawodu, która w istocie nie jest związana z prowadzeniem kancelarii radcy prawnego oraz z uczestnictwem w spółkach osobowych. Wniosek ten znajduje uzasadnienie nie tylko w rezultatach wykładni historycznej przepisów ustawy, które wyraźnie wyróżniały tzw. doraźną (sporadycznie świadczoną) obsługę prawną, ale również obecnie pośrednio potwierdza go treść art. 8 ust. 4 RadPrU. Zgodnie z tym przepisem niezależnie od formy wykonywania zawodu radcy prawnego, zakres pomocy prawnej, terminy i warunki jej wykonywania oraz wynagrodzenie zawsze określa umowa. Skoro więc umowa w każdym przypadku stanowi podstawę świadczenia pomocy prawnej, to wyodrębnienie umowy cywilnoprawnej w ramach działalności gospodarczej lub spełniania świadczeń na rzecz spółki w związku z uczestnictwem w niej nie miałoby żadnego sensu. " [B. Sołtys [w:] T. Scheffler (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, wyd. 2, 2022, art. 8, Nb 5.].
4. Radca prawny zatrudniony w wyłącznie na etacie jest uprawniony do reprezentacji członka rodziny jako radca prawny albo działania jako osoba bliska. Przy czym Komisja podziela ocenę Wnioskodawczymi, że „jeżeli radca prawny korzysta z uprawnień profesjonalnego pełnomocnika, w tym z przywilejów procesowych przewidzianych dla radców prawnych, to jego działanie należy traktować jako wykonywanie zawodu, co w konsekwencji może wymagać [uw. wł. – wymaga] zawarcia odpowiedniej umowy, zachowania zasad etyki zawodowej oraz jednoznacznego wskazania statusu pełnomocnika przed organem.”
5. Stan prawny, od czasu udzielenia wyjaśnień Komisji z dnia 17 marca 2023 r. nie uległ zmianie zarówno w stosunku do art. 8 ustawy o radcach prawnych jak i art. 87

§ 1 k.p.c. W kwestiach dotyczących przepisu art. 87 § 1 k.p.c. wypowiadał się Sąd Najwyższy. W częściowo nieaktualnym uzasadnieniu postanowienia z dnia 16 listopada 2000 r., III CZ 91/00, SN - Izba Cywilna wskazała m.in. że „konsekwencji wynikających z zawartego w art. 87 § 1 k.p.c. rozróżnienia pełnomocników procesowych na pełnomocników będących adwokatami lub radcami prawnymi oraz pełnomocników będących współuczestnikami sporu albo pozostających ze stroną (uczestnikiem) w określonym stosunku rodzinnym. Wyodrębnienie tych dwóch kategorii pełnomocników powoduje, że przepisy mówiące o pełnomocnikach będących adwokatami lub radcami prawnymi nie odnoszą się do osób będących pełnomocnikami z racji współuczestnictwa w sporze lub pozostawania ze stroną (uczestnikiem) w stosunku rodzinnym. Jest tak, choćby te osoby były zarazem adwokatami lub radcami prawnymi. **To bowiem, że pełnomocnik, o którym mowa w art. 87 § 1 in fine k.p.c. jest zarazem adwokatem lub radcą prawnym pozostaje zasadniczo bez wpływu na jego pozycję prawną.** Tylko wyjątkowo, z mocy szczególnych postanowień ustawy, jest inaczej, co ilustruje wspomniana wyżej możliwość sporządzenia kasacji. Brzmienie art. 89 § 3 k.p.c. wskazuje, że jest on przepisem dotyczącym pełnomocników będących radcami prawnymi. W związku z tym nie może on odnosić się do pełnomocników, o których mowa w art. 87 § 1 in fine k.p.c., **choćby byli radcami prawnymi.**” W tym samym uzasadnieniu postanowienia, w kontekście i odniesieniu do nieobowiązującego już przepisu art. 89 § 1 k.p.c. oraz art. 8 ust. 2 u.r.p. w brzmieniu także już nieobowiązującym [„radca prawny może świadczyć pomoc prawną osobom fizycznym tylko w ramach wykonywania zawodu w kancelarii radcy prawnego lub w spółkach, o których mowa w ust. 1, bez jednoczesnego pozostawania w stosunku pracy”], Sąd Najwyższy wskazał, że „rysuje się jasno; zawarte w tym przepisie wymaganie służy kontroli spełnienia warunku przewidzianego w art. 8 ust. 2 ustawy o radcach prawnych. **Skoro zaś warunek ten dotyczy wykonywania zawodu przez radcę prawnego, to jego kontrola odpada rzecz jasna w tych sytuacjach, w których ktoś, kto jest radcą prawnym, został ustanowiony pełnomocnikiem procesowym ze względu na szczególne powiązania ze stroną (uczestnikiem), o których mowa w art. 87 § 1 k.p.c., bo w tych sytuacjach nie wykonuje on zawodu radcy prawnego.**” (tak SN Izba Cywilna w uzasadnieniu postanowienia z dnia 16 listopada 2000 r., III CZ 91/00, Legalis).

6. Powyższe zapatrywanie uzasadnia stwierdzenie, że przepis art. 87 § 1 k.p.c. wskazuje na kilka grup podmiotów uprawnionych do reprezentowania strony w charakterze pełnomocnika i nie wskazuje, że są to zbiory rozłączne.

7. Niezależnie od tego, czy podział obejmuje, dwie¹, trzy² czy cztery³ kategorie podmiotów, mogących być pełnomocnikami w procesie cywilnym, istotne wydają się dwie kwestie:

- a) po pierwsze „*Pełnomocnik procesowy musi posiadać określone kwalifikacje, spełniać wymagania przewidziane prawem, aby móc pełnić swoją funkcję w postępowaniu cywilnym i występować w imieniu strony postępowania z bezpośrednim skutkiem dla niej. W przepisach Kodeksu postępowania cywilnego brakuje jednak regulacji prawnej jakimi przymiotami powinna legitymować się osoba, która ma zostać pełnomocnikiem procesowym w postępowaniu cywilnym. W art. 87 KPC i przepisach szczególnych zawarty został jedynie katalog podmiotów, które mogą pełnić funkcję pełnomocnika, według kryterium wykonywanego zawodu, stosunku osobistego lub majątkowego względem strony postępowania. Nie zostały jednak wskazane jakiekolwiek ogólne kwalifikacje prawne, które powinien spełniać każdy podmiot wymieniony w tych przepisach.*” [tak M. Cichorska, *Zdolność procesowa* [w:] *Pełnomocnictwo w prawie procesowym cywilnym*, 2024, Legalis]. W przypadku radców prawnych, kompetencja do reprezentacji strony w postępowaniu sądowym we wszelkiego rodzaju sprawach cywilnych wynika z regulacji zawodu i statusu radców prawnych objętego ustawą o radcach prawnych;
- b) po drugie, z cytowanego powyżej uzasadnienia postanowienia SN z dnia 16 listopada 2000 r., III CZ 91/00 wynika, że gdy **pełnomocnik, o którym mowa**

¹ „Pierwszą grupę stanowią osoby, które działając w cudzym imieniu przed sądem, wykonują swoje czynności zawodowe, zawodowo trudnią się zastępstwem przed sądami. Są to m.in. adwokaci, radcowie prawni, rzecznicy patentowi, osoby posiadające licencję doradcy restrukturyzacyjnego. Do drugiej grupy zalicza się osoby, które ze względu na swój stosunek do stron procesowych w postępowaniu, jak i poza postępowaniem dają gwarancję, że sprawa, o którą toczy się proces, nie jest im obojętna i obca¹⁴². Do tej grupy należą wszystkie pozostałe podmioty, które zgodnie z przepisami mogą być dopuszczone do udziału w sprawie w charakterze pełnomocników procesowych” [M. Cichorska, *Uprawnione podmioty* [w:] *Pełnomocnictwo w prawie procesowym cywilnym*, 2024 i wskazana tam literatura, Legalis]

² „Do pierwszej grupy zalicza się adwokatów i radców prawnych, w tym prawników zagranicznych, rzeczników patentowych w sprawach własności przemysłowej oraz w sprawach własności intelektualnej oraz doradców restrukturyzacyjnych w sprawach restrukturyzacji i upadłości. Do drugiej grupy należą osoby sprawujące zarząd majątkiem lub interesami strony oraz pozostające ze stroną w stałym stosunku zlecenia, natomiast do trzeciej – osoby, które ze względu na osobisty lub procesowy stosunek do stron – są lub mogą być bezpośrednio lub pośrednio zainteresowane wynikiem sprawy” [M. Cichorska, *Uprawnione podmioty* [w:] *Pełnomocnictwo w prawie procesowym cywilnym*, 2024, i wskazana tam literatura, Legalis]

³ „Do pierwszej grupy zalicza się pełnomocników profesjonalnych, czyli adwokatów, radców prawnych, rzeczników patentowych w sprawach własności przemysłowej oraz doradców restrukturyzacyjnych w sprawach restrukturyzacji i upadłości, do drugiej – osoby związane z mocodawcą umowami cywilnoprawnymi, tj. sprawujące zarząd majątkiem lub interesami strony lub pozostające ze stroną w stałym stosunku zlecenia, o ile przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia. Trzecią kategorię tworzą osoby powiązane ze sobą procesowo (współuczestnik sporu), a do ostatniej grupy należą osoby związane stosunkiem bliskości – małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.” [M. Cichorska, *Uprawnione podmioty* [w:] *Pełnomocnictwo w prawie procesowym cywilnym*, 2024, Legalis]

w art. 87 § 1 in fine k.p.c. jest zarazem adwokatem lub radcą prawnym to pozostaje zasadniczo bez wpływu na jego pozycję prawną. Procesowo

dopuszczalny jest zatem wybór między reprezentowaniem strony jako osoba bliska lub jako radca prawny, ze wszystkimi tego konsekwencjami.

8. Radca prawny świadczący pomoc prawną w ramach wykonywania zawodu na rzecz klienta, powinien ustalić warunki jej wykonywania zgodnie z przepisem art. 8 ust. 4 u.r.p. **„Zakres pomocy prawnej, terminy i warunki jej wykonywania oraz wynagrodzenie określa umowa”**.
9. Wśród wymogów deontologicznych ciążących na radcy prawnym jest wynikający z przepisu art. 36 KERP obowiązek uzgodnienia z klientem wysokości wynagrodzenia radcy prawnego lub sposobu jego ustalenia przed przystąpieniem do świadczenia pomocy prawnej [ust. 1]. Wysokość wynagrodzenia powinna być ustalana, w szczególności z uwzględnieniem koniecznego nakładu pracy, wymaganej specjalistycznej wiedzy, umiejętności i odpowiedniego doświadczenia, stopnia trudności i złożoności sprawy, jej precedensowego bądź nietypowego charakteru, miejsca i terminu świadczenia usługi lub innych szczególnych warunków wymaganych przez klienta, znaczenia sprawy dla klienta, odpowiedzialności wiążącej się z prowadzeniem sprawy, utraty lub ograniczenia możliwości pozyskania lub wykonywania czynności zawodowych na rzecz innych klientów oraz rodzaju więzi z klientem.
10. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 36 ust. 2 KERP kryteria określenia wynagrodzenia winny być określone w szczególności z uwzględnieniem wskazanych w tym przepisie kryteriów, w tym **rodzaju więzi z klientem**.
11. Zgodnie natomiast z przepisem art. 43 KERP **jest zobowiązany wykonywać czynności zawodowe wyłącznie na podstawie umowy zawartej z klientem**, chyba że sprawa zostanie mu powierzona na podstawie przepisów prawa przez sąd lub inny organ lub na podstawie umowy z podmiotem wykonującym zadania publiczne w zakresie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, a także w innych przypadkach określonych w przepisach prawa.
12. Wymóg zawarcia umowy wynika także z § 19 RWZ. Z jego postanowień wynika, że **radca prawny może zawrzeć z klientem umowę o oświadczenie pomocy prawnej bez wynagrodzenia** lub za wynagrodzeniem w innej formie niż pieniężna, o ile nie narusza to przepisów prawa, postanowień KERP lub RWZ.
13. Do umowy mającej za przedmiot reprezentację strony w procesie zastosowanie znajdują przepisy art. 734 i nast. Kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 735 § 1 k.c. jeżeli ani z umowy, ani z okoliczności nie wynika, że przyjmujący zlecenie

zobowiązał się wykonać je bez wynagrodzenia, za wykonanie zlecenia należy się wynagrodzenie. „Zlecenie występuje w wariantach odpłatnym (reguła) oraz darmym (wyjątek). Norma interpretacyjna zawarta w art. 735 KC nakazuje przyjąć, że o ile nieodpłatność nie została wyraźnie zastrzeżona w umowie ani nie wynika z okoliczności, za wykonanie zlecenia należy się wynagrodzenie. W braku umowy i obowiązującej taryfy wynagrodzenie powinno odpowiadać wykonanej pracy.” [R. Morek [w:] W. Borysiak (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. 35, 2026, art. 735].

14. Przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie sprzeciwiają się zatem zawarciu umowy darmej (art. 735 k.c.). w doktrynie wskazuje się, że *„okoliczności istotne z punktu widzenia art. 735 § 1 KC to przede wszystkim stała praktyka nieodpłatnego wykonywania tego rodzaju usług istniejąca pomiędzy stronami umowy bądź szerzej, w grupie społecznej, do której obie strony należą. Mimo braku jakiegokolwiek stałej praktyki na nieodpłatny charakter zlecenia może wskazywać charakter więzi łączącej strony (np. więź rodzinna, przyjaźń) w połączeniu z nieznacznym nakładem pracy potrzebnym do wykonania zlecenia.”* [P. Machnikowski [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. 12, 2025, art. 735, Nb 2].

15. Z powyższych względów w ocenie Komisji, w szczególnych sytuacjach uzasadnionych relacją rodzinną, o takim charakterze i rodzaju, że pozwoliłaby na zaliczenie radcy prawnego do kategorii osób bliskich wskazanych w art. 87 § 1 *in fine* k.p.c., treść przepisów art. 36 ust. 1 i ust. 2 KERP odnośnie do ustalenia wysokości wynagrodzenia radcy prawnego za świadczenie pomocy prawnej, powinna być interpretowana z zastosowaniem zasad słuszności i współzycia społecznego, w taki sposób, aby dopuszczalne i niesprzeczne z wymogami ustawy o radcach prawnych i Kodeksem etyki radcy prawnego było świadczenie profesjonalnej pomocy prawnej na podstawie umowy darmej. Argumentem za tym przemawiającym jest przepis § 18 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 118), który stanowi, że „w szczególnie uzasadnionych przypadkach, a zwłaszcza gdy przemawia za tym sytuacja materialna lub rodzinna klienta albo rodzaj sprawy, radca prawny może ustalić opłatę niższą niż stawka minimalna albo zrezygnować z opłaty w całości” (ust. 1). W przypadkach, o których mowa w ust. 1, sąd, na wniosek radcy prawnego, zasądza koszty zastępstwa w wysokości ustalonej przez radcę prawnego (ust.2). Okoliczności wskazane w tym przepisie dotyczą „sytuacji materialnej lub rodzinnej klienta”. *Prima facie*, brak wynagrodzenia uzasadni zła sytuacja

materialna lub rodzinna klienta albo rodzaj sprawy. Wskazane przesłanki nie mają jednakże charakteru wyczerpującego, mogą istnieć inne „uzasadnione przypadki”, np. „więź rodzinna” która uzasadnia darmy charakter umowy cywilnoprawnej.

16. Kwestie dotyczące zagadnień podatkowych, w tym konsekwencji podatkowych nieodpłatnego świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego na rzecz osoby najbliższej nie należą do kompetencji Komisji.
17. Komisja z racji zakresu działania, formułując odpowiedź, nie podejmuje i nie odnosi się do kwestii wynikających i będących przedmiotem regulacji w innych aktach prawnych, wywołujących określone w nich skutki prawne w tym, ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 775), ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 163), czy innych aktów prawnych nakładających na obywateli obowiązki, w tym fiskalne, o charterze publicznoprawnym.
18. Kwestie dotyczące wynagrodzenia, w szczególności możliwości zawarcia darmej umowy o świadczenie pomocy prawnej w postaci zastępstwa procesowego, przez radcę prawnego z członkiem rodziny nie powinny determinować charakteru w jakim radca prawny występuje w postępowaniu sądowym jako pełnomocnik strony. W prawnym interesie osoby bliskiej jest aby reprezentując ją osoba legitymująca się prawem wykonywania zawodu, świadczyła pomoc prawną w charakterze profesjonalnego pełnomocnika – radcy prawnego, do którego zastosowanie znajdują przepisy ustawy o radcach prawnych, Kodeksu etyki radcy prawnego oraz Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego.

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w składzie:

r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek (przewodnicząca) (opracowanie)

r.pr. Jolanta Czepe

r.pr. Andrzej Kadzik

r.pr. Agata Gutowska,

r.pr. Karolina Pukańska-Dura

r.pr. Rafał Rybnik

r.pr. Grzegorz Wyszogrodzki

r.pr. Jacek Zieleziński

Przewodnicząca

*Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych*

r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek